

Julkishallinnon perustietovarantojen rajapinnat -työryhmän väli­raportti

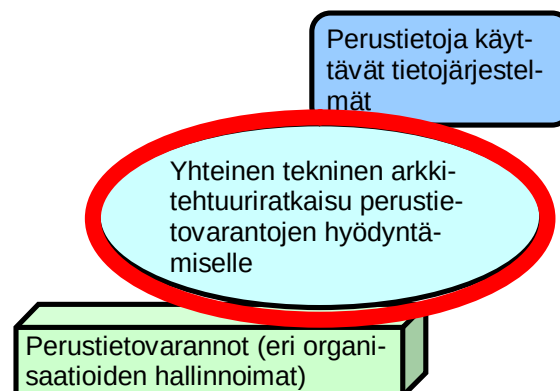
Tämä on Julkishallinnon perustietovarantojen rajapinnat (PERA) -työryhmän väli­raportti. Raportissa kuvataan työryhmän työskentelyä ja työn tuloksia vuonna 2010.

Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän 11.2.2010 (VM125:06/2007). Työryhmän toimikausi päättyy 31.12.2011.

1 Työryhmän tavoite ja tehtävät

Työryhmän tavoitteena on yhtenäistää tapaa jolla eri perustietovarannot tarjotaan käyttöön tietojen tarvitsijoille.

Tähän tarkoitukseen työryhmä määrittelee yhteisen teknisen arkkitehtuuriratkaisun tietovarantojen rajapintapalveluiden toteuttamiselle. Lisäksi työryhmä tekee esimerkkimäärittelyt muutamasta erityyppisestä rajapinnasta. Kysymys on tietojärjestelmien välisistä rajapinnoista.

Työ kattaa julkishallinnon kokonaisuuden: työssä tarkastellaan sekä valtion virastoja, alue- ja paikallishallintoa että kuntia. Työssä tarkastellaan sekä perustietojen hyödyntämistä että niiden tuottamista (esim. kunnissa tapahtuva perustietojen hajautettu ylläpitäminen.)

Työryhmän työn valmistuttua on sen lopputulosten pohjalta erillisinä kehittämistöinä organisoitava

- Valtion yhteiseen integraatiopalveluun mahdollisesti tarvittavien muutosten määrittely ja toteutus Valtion IT-palvelukeskuksessa
- Muutostyöt kunkin perustietovarannon rajapintojen saattamiseksi määritellyn yhteisen ratkaisun mukaiseksi kussakin perustietovarantoa hallinnoivassa organisaatiossa.

Työryhmän tehtäviin eivät sisälly seuraavat erikseen hankkeistettavat kokonaisuudet:

- perustietovarantojen hallinnointi, hinnoittelu sekä käytön sopimus-käytännöt ja käyttöluvat (lissensiointi)
- perustietovarantojen hallinnan ja tuotannon organisoinnin uudistaminen
- lainsäädäntöön mahdollisesti tarvittavien muutosten tekeminen.

2 Työryhmän aikataulu

Työryhmä asetettiin 11.2.2010.

Työryhmän työskentely päättyy viimeistään 31.12.2011. Jos työ etenee hyvin, se voi valmistua aikaisemminkin. Vuoden 2010 lopussa työsuunnitelma vuodelle 2011 on sellainen, että työryhmän työ valmistuisi sen mukaan syyskuussa 2011.

3 Työryhmän organisointi

Työryhmän asettamispäätöksen mukainen organisointi on seuraava:

Työryhmän vetäjä

- Jukka Uusitalo, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

- johtaja Heikki Heikkilä, AHTI
- atk-suunnittelupäällikkö Jaana Hirvelä, Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus
- kehitysinsinööri Esa Hirvonen, Suomen ympäristökeskus
- erityisasiantuntija Juha Järvinen, Verohallinto
- kehityspäällikkö Joonas Kankaanrinne, Väestörekisterikeskus
- erityisasiantuntija Tommi Karttaavi, Suomen Kuntaliitto
- kehityspäällikkö Kimmo Koivunen, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus
- integraatioasiantuntija Mika Korhonen, Valtiokonttori
- järjestelmäsuunnittelija Riikka Louheinen, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus
- tietohallintopäällikkö Riitta Marttila, Oikeusministeriö
- sovellusasiantuntija Tarja Myllymäki, Maanmittauslaitos
- tietopäällikkö Tuuli Ojamo, Liikennevirasto
- kehittämispäällikkö Sari Palojoki, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

- ylitarkastaja Jere Rajalin, Maa- ja metsätalousministeriö
- yliaktuaari Sami Saarikivi, Tilastokeskus
- apulaisjohtaja Ulla-Maija Sarkkinen, Patentti- ja rekisterihallitus
- järjestelmäpäällikkö Seppo Toivonen, KELA
- kehityspäällikkö Taru Vainio, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Asiantuntijat:

- Työryhmä voi kuulla myös asiantuntijoita.

4 Työryhmän työskentelytavat

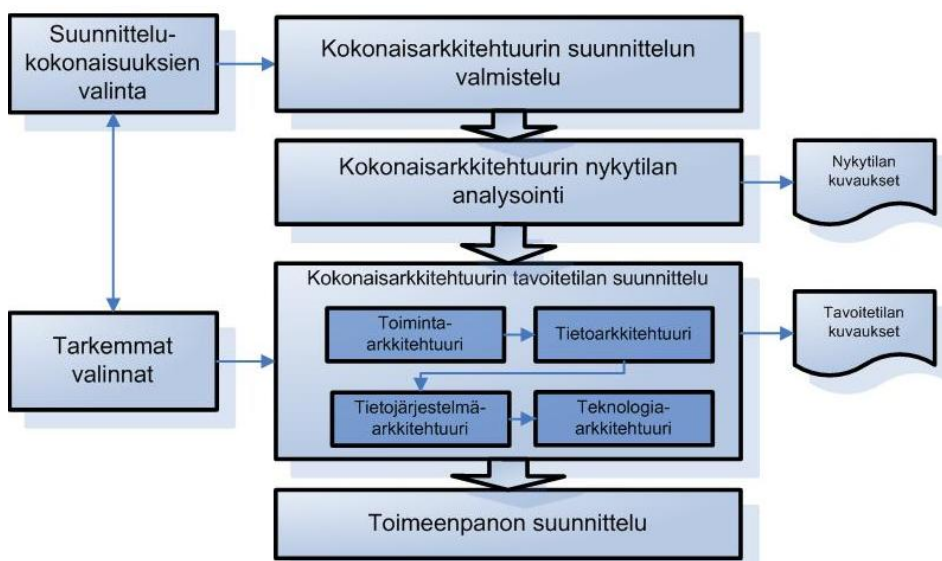
Työryhmä on kokoontunut sopivin välein työstämään ja suunnittelemaan valmisteltuja asioita. Kokoukset ovat olleet luonteeltaan työkokouksia. Kokouksia on pidetty keskimäärin noin kuukauden välein.

Projektin työskentelyä on elokuusta 2010 lähtien tukenut konsulttina Tieto Finland Oy. Konsulttia käytetään apuna arkkitehtuuri- ja rajapintaratkaisujen määrittelemisessä sekä kuvausten laatimisessa.

Kokousten välille on sovittu valmistautumistehtäviä työryhmän jäsenille tilanteen mukaan. Kokousten välillä työryhmän vetäjä ja konsultit ovat työskenteleet työryhmän työskentelyaineistoa eteenpäin käsiteltäväksi seuraavassa kokouksessa.

5 Työryhmän työskentelymenetelmät

Työryhmä soveltaa työskentelyssään JHS Kokonaisarkkitehtuurimenetelmä-suositusluonnoksessa kuvattua arkkitehtuurin suunnitteluprosessia (suositus on viimeistelyvaiheessa ja se on suunniteltu julkaistavaksi vuoden 2011 alussa). Alla olevassa kuvassa on suosituksen mukainen suunnitteluprosessi pääpiirteissään.

Lopputulosten dokumentoinnissa käytetään seuraavia välineitä:

- Microsoft Office 2003 (Word, Excel, PowerPoint)
- Microsoft Office Visio 2003

6 Työryhmän työskentely

Työryhmä piti ensimmäisen aloituskokouksensa 25.3.2010. Ensimmäinen työskentelyjakso (iteraatio) päättyi heinäkuun alussa ja toinen marraskuun puolivälissä. Työkokouksia kahdella ensimmäisellä työskentelyjaksolla on pidetty yhteensä kahdeksan.

Ensimmäisten työskentelyjaksojen tuottama välitulostus on valmistunut marraskuussa, ja se on julkaistu joulukuussa 2010 valtiovarainministeriön verkkosivuilla (liite).

Välitulosten julkaisemisella pyritään siihen, että työryhmän työn tulokset ovat otettavissa huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa organisaatioiden suunnitellessa tulevia tietojärjestelmien kehittämistöitä.

Kolmas työskentelyjakso käynnistyi työkokouksella 10.12.2010. Kolmannella työskentelyjaksolla tuloksia täydennetään ja työtetään eteenpäin.

Työryhmän työ on jaettu arkkitehtuurimenetelmän mukaisiin vaiheisiin ja niiden sisältämiin tehtäviin. Tehtävät on aikataulutettu työskentelyjaksoille. Seuraavissa kappaleissa on kuvattu työvaiheet ja mitä niissä on tehty tai tulossa tekemään.

6.1. Työvaiheet ja vaiheiden tehtävät

6.1.1. Valmisteluvaihe

Valmisteluvaiheessa perehdyttiin aluksi työn taustoihin ja muodostettiin työryhmälle yhteisymmärrys siitä, mitä ollaan tekemässä. Määritettiin kehitettävän arkkitehtuuriratkaisun laajuus ja tehtiin tarvittavat rajaukset sekä tunnistettiin ja kuvattiin reunaehdot työlle. Hahmoteltiin alustavasti arkkitehtuuriratkaisun sisältöä ja ratkaisussa tarvittavia komponentteja.

Arvioitiin myös sitä, aiheuttaako kehitettävä arkkitehtuuriratkaisu muutoksia tehtyjen rajausten ulkopuolella olevissa kohteissa, jotka ovat riippuvaisia tai liittyvät kehittämiskohteeseen.

Työryhmä kartoitti työhön liittyviä muita meneillään olevia tai käynnistyviä töitä. Samalla kartoitettiin ja koottiin työryhmän työssä huomioon otettavaa tausta-aineistoa.

Määriteltiin työryhmän työhön liittyvät olennaiset käsitteet. Koottiin ja kuvattiin määriteltävälle ratkaisulle asetettavat vaatimukset.

Lopuksi valmisteluvaiheessa organisoitiin arkkitehtuurin suunnitteleminen laatimalla työsuunnitelma, suunnittelemalla alustavasti määrittelydokumentin sisältö sekä hankkimalla tukikonsultointi.

Valmisteluvaihe saatiin päätökseen elokuun lopussa 2010.

6.1.2. *Nykytilan kuvaus*

Heti työn alussa rinnan valmisteluvaiheen kanssa ryhdyttiin kuvaamaan rajapintaratkaisuiden nykytilaa.

Aluksi suunniteltiin nykytilan kuvaamisessa käytettävät kuvaustavat ja laadittiin kuvausten dokumentointipohjat.

Sitten inventoitiin eri organisaatioiden tällä hetkellä olevat ratkaisut ja parhaat käytännöt. Olemassa olevien ratkaisujen inventaarion yhteydessä kerättiin myös nykyisin olevia tarpeita ja mahdollisia ongelmia. Tavoite oli saada esille rajapintojen toteuttamisessa käytössä olevat erilaiset ratkaisut. Tavoitteena ei ollut tuottaa yksityiskohtaista luetteloa organisaatioiden tietovarannoista ja niiden rajapinnoista.

Nykytilan kuvaukset valmistuivat heinäkuun 2010 alussa. Samalla päättyi työryhmän ensimmäinen työskentelyjakso.

6.1.3. *Arkkitehtuurin tavoitetilan suunnittelu*

Toinen työskentelyjakso käynnistyi elokuun 2010 lopussa ja samalla alkoi arkkitehtuurin tavoitetilan suunnittelu.

Silloin aluksi valittiin arkkitehtuurin suunnittelussa käytettävät näkökulmat ja kuvaustavat. Seuraavaksi selvitettiin ja kuvattiin, minkälainen toimintajaympäristö suunniteltavalla arkkitehtuuriratkaisulla on. Sen perusteella suunniteltiin, miten eri sidosryhmien tarpeet otetaan huomioon arkkitehtuurin dokumentoinnissa.

Tämän jälkeen analysoitiin aiemmissa vaiheissa koottu materiaali ja kirjattiin arkkitehtuuriratkaisun suunnitteluun ja rajaamiseen vaikuttavat asiat.

Sitten ryhdyttiin kuvaamaan tavoitetilan arkkitehtuuria määrittelemällä mm. ratkaisuun sisältyviä komponentteja, käytettäviä tekniikoita ja sovellettavia standardeja sekä myös tehtäviä ja vastuunjakoja rajapinnan toteuttajan ja sen hyödyntäjän välillä.

Määrittelyä on tehty työstäen sitä eteenpäin työkokouksissa. Kokousten välillä konsultti on muokannut ja täydentänyt määrittelyä edellisen työkokouksen pohjalta. Lisäksi kokousten välillä on kukin työryhmän jäsen tehnyt kotitehtävinä erilaisia määrittelyä varten tarvittuja selvitystöitä omissa organisaatioissaan.

Toinen työskentelyjakso päättyi marraskuussa ja määrittelytyön välitulokset julkaistiin joulukuussa 2010.

Tavoitetilan kuvaaminen jatkuu joulukuun 2010 alussa käynnistyvällä kolmannella työskentelyjaksolla, jolloin määrittelyä työstetään edelleen välituloksia täydentäen ja niitä tarkentaen.

Kolmannella työskentelyjaksolla myös määritellään perustietovarantojen sovellus-sovellus -käytön rajapintoja. Tämä tehtävä toteutetaan siinä laajuudessa, että tuloksena on muutama erityyppinen yhteisen arkkitehtuuriratkaisun mukaisesti määriteltä rajapinta malliksi muille. Määriteltävät esimerkkirajapinnat valittiin toisen työskentelyjakson lopulla.

6.1.4. *Toimeenpanon suunnittelu*

Toimeenpanon suunnitteluvaihe käynnistyy suunnitelmien mukaan huhtikuussa 2011.

Toimeenpanon suunnitteluvaiheessa tunnistetaan ja suunnitellaan karkealla tasolla tarvittavat jatkotyöt yhteisen arkkitehtuuriratkaisun saamiseksi laajasti käyttöön. Tunnistetut jatkokehitystoimet asetetaan tärkeysjärjestykseen ja niille hahmotellaan pitkän tähtäimen aikataulu karkealla tasolla. Myös toimeenpanoon liittyviä riskejä tarkastellaan.

Toimeenpanosuunnitelma ja arkkitehtuurimäärittelyn tulokset katselmoidaan lausuntokierroksen avulla. Lausuntojen perusteella päivitetty tulokset esitellään sidosryhmille.

7 Työryhmän työn tulokset

Työryhmän työn tulos tulee olemaan luonteeltaan määrittelydokumentaatio. Kysymys on arkkitehtuurimäärittelystä, kovin yksityiskohtaiseen tekniseen dokumentointiin ei lähtökohtaisesti ole tarve mennä. Yhteinen ratkaisu on samalla yleistetty ratkaisu. Ratkaisussa ei siis ole tarvetta mainita tai kuvata jokaista olevaa tietovarantoa erikseen.

7.1. **Välitulokset vuonna 2010**

Työryhmä julkaisi työnsä välitulokset joulukuussa 2010 valtiovarainministeriön verkkosivustolla (liite).

Välitulokset eivät ole määrittelyn virallinen versio, vaan kysymys on työskentelyaineistosta, joka tulee muuttumaan ja täydentymään työn edetessä.

Välitulosten julkaisemisella pyritään siihen, että työryhmän työn tulokset ovat otettavissa huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa organisaatioiden suunnitellessa tulevia tietojärjestelmien kehittämistöitä.

Välituloksissa kuvataan työn lähtökohtia, yhteisen rajapintaratkaisun perusteita, tavoitteita, vaatimuksia, rajauksia ja toimintaympäristöä sekä tietovarantojen rajapintojen nykyisiä ratkaisuja. Teknisen määrittelyn luonnoksessa on määriteltä eri osapuolten vastuita, yleisiä käsittelysääntöjä ja teknologiavalintoja sekä palvelukutsuissa välitettäviä yleisiä tietoja.

7.2. **Lopputulokset**

Lopputulokset valmistuvat syksyllä 2011.

Työryhmän työn lopputuloksena syntyy

- eri kuvaukset yhteen kokoava dokumentti
- yleiskuvaus perustietovarantojen rajapintapalveluiden nykyisistä ratkaisuista
- dokumentoidut työn lähtökohdat (vaatimukset, rajaukset, reunaehdot, käsitteet)
- perustietovarantojen rajapintapalveluiden tavoitetilan arkkitehtuuriratkaisun kuvaus (tekninen määrittely)
- sovellus-sovellus -käytön rajapintojen määrittelykuvauksia (muutama erityyppinen)
- toimeenpanosuunnitelma yhteisen arkkitehtuuriratkaisun käyttöönottamisesta
- tulosten sidosryhmäesittelyn esitysmateriaali.

Työn tulosten rakenne ja muoto tarkentuvat työn kuluessa.

Työryhmän vetäjä
Neuvotteleva virkamies

Jukka Uusitalo

Liitteet

Työryhmän työn välitulokset valtiovarainministeriön verkkosivuilla
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20101208Julkis/name.jsp

Jakelu

Ministeriöt
Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (JUHTA)
Valtion IT-johtoryhmä
Valtion IT-koordinaatioryhmä
JUHTA:n Perustietovarantojaos
Paikkatietoasiain neuvottelukunta
Kuntaliitto
Kuntien arkkitehtuuriryhmä (Kurttu)
Työryhmässä edustettuna olevat organisaatiot

Tiedoksi

Työryhmän jäsenet